

Kowaliow, Boris

Polsko-rosyjska konferencja naukowa w Nowogrodzie Wielkim

Nasze Korzenie 4, 102-103

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Boris Kowaliow

Polsko-rosyjska konferencja naukowa w Nowogrodzie Wielkim

22 marca 2013 roku w Nowogrodzkim Uniwersytecie Państwowym im. Jarosława Mądrego (Nowogród Wielki, Rosja), przy współdziałaniu Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Sankt Petersburgu, odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. „150-lecie Powstania Styczniowego w Polsce: polscy zesłańcy w guberni nowogrodzkiej”.

Na początku konferencji ze słowami powitania wystąpili: profesor Anatolij Gawriłow – prezydent¹ Nowogrodzkiego Uniwersytetu Państwowego, Piotr Marciniak – konsul generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Sankt Petersburgu, ksiądz Włodzimierz Tymoszenko – proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej pod wezwaniem Apostołów Piotra i Pawła w Nowogrodzie Wielkim.

Następnie z naukowymi opracowaniami wystąpili badacze z Polski i Rosji. Doktor hab. Henryk Głębocki (Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) przedstawił referat *Znaczenie Powstania Styczniowego w dziejach polsko-rosyjskiego konfliktu w XIX wieku*. W wystąpieniu tym wskazane zostały zasadnicze problemy, które były omawiane i dyskutowane w dalszej części konferencji, a mianowicie: specyfika powstania 1863 roku, zagadnienie jego niezbędności, stosunki wzajemne Rosjan i Polaków.

Trzy referaty były poświęcone losowi polskiego duchowieństwa katolickiego. Profesor dr hab. Stanisław Andrzej Wiech (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) wystąpił z referatem *Duchowieństwo katolickie i Powstanie Styczniowe w oczach i dokumentach żandarmerii Królestwa Polskiego*. Polski uczony przeanalizował stosunek rosyjskiej policji politycznej do polskich księży.

Boris Kowaliow, doktor nauk humanistycznych, profesor Nowogrodzkiego Uniwersytetu Państwowego, opowiedział o przymusowym pobycie w Nowogrodzie Wielkim Wincentego Teofila Popiela w referacie *Arcybiskup płocki i warszawski² Wincenty Teofil Popiel: siedem lat zesłania do Nowogrodu w świetle korespondencji i dokumentów żandarmerii*. Źródłową podstawą jego opracowania były liczne dokumenty przechowywane w zbiorach nowogrodzkich archiwów, w tym zwłaszcza korespondencja biskupa Popiela z Płockiem.

Docent Irina Jakubowska (Nowogród Wielki) w swoim referacie *Polski kler (księża i zakonnicy) na zesłaniu w Guberni Nowogrodzkiej* opowiedziała o smutnym losie dziesiątków zesłanych duchownych.

Docent Marina Aleksiejewa (Stara Russa) bada historię Gubernialnego Wydziału Żandarmerii w Nowogrodzie Wielkim w drugiej połowie XIX wieku. Badaczka ta przedstawiła komuni-

1. W odróżnieniu od rektora, który zarządza uczelnią, prezydent uniwersytetu w Rosji pełni funkcje reprezentacyjne, podobnie jak w Niemczech [przyp. tłum.].

2. Wincenty Teofil Popiel (1825-1912) był kolejno: biskupem płockim (1863-1875, w l. 1868-1875 na zesłaniu w Nowogrodzie Wielkim), biskupem kujawsko-kaliskim (1875-1883), arcybiskupem warszawskim (1883-1912) [przyp. tłum.].

Program sesji.

Baner sesji naukowej w Nowogrodzie Wielkim.

Prezydium sesji; od lewej:

prof. Boris Kowaliov – Nowogrodzki Uniwersytet Państwowy,
 prof. Anatolij Gawrikow – prezydent Nowogrodzkiego Uniwersytetu Państwowego,
 Piotr Marciniak – konsul generalny RP w Sankt Petersburgu.

kat *Polityczna zsyłka Polaków do Guberni Nowogrodzkiej po powstaniu w latach 1863-1864.*

Docent Helena Makarowa (Nowogród Wielki) przeprowadziła analizę porównawczą sytuacji polskich zesłańców w guberniach nowogrodzkiej i wołodziańskiej.

Studentka Uniwersytetu w Pietrozawodsku Elżbieta Petrut opowiedziała o położeniu polskich zesłańców w Guberni Ołoneckiej (dzisiejsza Karelia).

Następna grupa referatów była poświęcona losowi Polaków, którzy znaleźli się w Nowogrodzie Wielkim z różnych przyczyn, zarówno pod przymusem, jak i dobrowolnie.

Natalia Fedoruk, wykładowczyni Nowogrodzkiego Uniwersytetu Państwowego, rozważyła problem *Polska diaspora w guberni nowogrodzkiej w drugiej połowie XIX wieku: zesłańcy, urzędnicy, lojalni poddani*. Ludmiła Sekretar, znakomita krajoznawczyni, zasłużona działaczka kulturalna Rosji, opowiedziała o polskiej elicie intelektualnej w guberni nowogrodzkiej. Temu był poświęcony jej referat *Polacy z pochodzenia, nowogrodzianie z twórczego przeznaczenia*.

Szczególne zainteresowanie wzbudziło wystąpienie docenta Katedry Dziennikarstwa Dmitrija Astaszkina o tym, jakie prace naukowe i publicystyczne ukazały się w Związku Radzieckim w roku setnej rocznicy Powstania Styczniowego, w 1963 roku.

W obwodzie nowogrodzkim do dnia dzisiejszego mieszkają bezpośredni potomkowie uczestników Powstania Styczniowego. Ten wątek został poruszony w wystąpieniu Witolda Chorosa, prawnuka Jana Chorosa z guberni radomskiej, zesłanego na Syberię „na wieczne osiedlenie”. Przedstawił on referat *Z historii mojej rodziny: Polska – Syberia – Nowogród*.

Docent Nowogrodzkiego Uniwersytetu Państwowego, córka znanego archeologa, byłego dyrektora muzeum w Nowogrodzie, Bolesława Jerszewskiego, Natalia Bezus (Jerszewska) opowiedziała o skomplikowanych losach swojej rodziny.

W toku dyskusji podsumowującej wyniki konferencji przyjęto wniosek o konieczności opublikowania jej materiałów w 2013 roku.

Wsparcia medialnego w dziele rozpropagowania informacji o międzynarodowej konferencji *150-lecie Powstania Styczniowego w Polsce: polscy zesłańcy w guberni nowogrodzkiej* udzieliły: Telewizja Obwodu Nowogrodzkiego, TO Uniwersytet³, Nowogrodzki Oddział Związku Dziennikarzy Rosji, Agencja Informacyjna Regnum. ■

Tłumaczenie Tomasz Kordala

3. Zrzeszenie Twórcze Uniwersytet – telewizja uniwersytecka, nadaje dwie godziny w tygodniu na kanale telewizji obwodowej [przyp. tłum.].

NA SALI OBRAD

